

สรุปผลการวิจัย ปัญหา และขอเสนอแนะ

ในบทที่ 6 นี้ผู้วิจัยจะสรุปโดยย่อเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัยอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจะกล่าวถึงผลของการวิจัย ปัญหา พร้อมทั้งขอเสนอแนะบางประการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้รายการคำศัพท์ทดสอบคำบอกเล่าของชาวสุโขทัยที่ว่า ในจังหวัดสุโขทัยมีภาษาไทยถิ่นที่ใ้พูดกันคือ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ค่าย เช่น ภาษากะเหรี่ยง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาว่าภาษาต่าง ๆ เหล่านี้ใ้พูดกันอยู่บริเวณใดของจังหวัดสุโขทัยบ้าง เพื่อนำผลการศึกษานี้มาทำแผนที่ภาษาของจังหวัดสุโขทัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

หลังจากที่ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทั้งหลาย และได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจังหวัดสุโขทัย ชันโคแก ที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และภาษา เป็นต้น ผู้วิจัยก็ได้กำหนดวิธีการเก็บข้อมูลตั้งแต่การเลือกจุดเก็บข้อมูล การเลือกผู้บอกภาษา การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นต้น จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลโดยทำตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้ออกไว้ คือ ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บอกภาษาซึ่งได้แก่ผู้ใหญ่บ้านของอำเภอต่าง ๆ ทุกหมู่บ้านในจังหวัดสุโขทัย รวมทั้งสิ้น 567 หมู่บ้าน โดยส่งผ่านทางพัฒนากรของแต่ละอำเภอ เมื่อผู้ใหญ่บ้านตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว พัฒนาการก็จะเป็นผู้รวบรวมและส่งกลับคืนมาให้ผู้วิจัย สำหรับแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งสำหรับเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของหมู่บ้าน ส่วนที่สองสำหรับเก็บข้อมูลทางภาษาเป็นแบบทดสอบคำศัพท์ซึ่งประกอบด้วยหน่วยอรรถ 30 หน่วยอรรถ หน่วยอรรถเหล่านี้เป็นหน่วยอรรถที่ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นอีสานแทนควยศัพท์ที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออกไปสองครั้ง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมารวมทั้งสิ้น 445 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.4 ของหมู่บ้านทั้งหมด

เมื่อได้รับข้อมูลกลับคืนมาในจำนวนมากพอสมควรแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยขั้นต่อไปคือ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งจะทำเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่หนึ่งเป็นการวิเคราะห์ศัพท์ คือจากคำที่รวบรวมได้ของหน่วยวรรดแต่ละหน่วยวรรด จะพิจารณาว่าคำใดเป็นศัพท์เดียวกันโดยอาศัยเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งขึ้นช่วยในการตัดสินใจ¹ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงพิจารณาศัพท์แต่ละศัพท์ว่าเป็นศัพท์ที่ใช้ในภาษาใดบ้าง และเพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นความแตกต่างของการใช้ศัพท์ในจังหวัดสุโขทัยได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลการกระจายของคำศัพท์แต่ละหน่วยวรรดมาแสดงลงในแผนที่ของจังหวัดสุโขทัย² ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่สองเป็นการวิเคราะห์ภาษาโดยตรวจสอบว่า ในจำนวนหน่วยวรรดที่ไรหคสอบ 30 หน่วยวรรด แต่ละหมู่บ้านในภาษาอะไรแทนหน่วยวรรดเหล่านั้นบ้างและเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด จากนั้นผู้วิจัยจึงพิจารณาว่าหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านในภาษาอะไร โดยอาศัยเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นเช่นเดียวกัน³ และจากผลการวิจัยปรากฏว่าในจังหวัดสุโขทัยมีบางหมู่บ้านที่พูดภาษาเดียว คือภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน หรือภาษากะเหรี่ยงหมู่บ้านบางหมู่บ้านพูดภาษา 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือ หรือภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นอีสาน และบางหมู่บ้านก็พูดทั้งสามภาษา คือ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นอีสาน ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยทั้งหมดนี้แสดงลงในแผนที่ของจังหวัดสุโขทัย⁴ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของการใช้ภาษาและความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางภูมิศาสตร์กับการใช้ภาษาในจังหวัดสุโขทัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ภูมิศาสตร์ภาษาจังหวัดสุโขทัย

จากแผนที่ภาษาของจังหวัดสุโขทัยจะสังเกตเห็นได้ว่า ภาษาที่ใช้ในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่คือภาษาไทยถิ่นกลางซึ่งพูดกันอยู่มากในบริเวณพื้นที่ที่เป็นที่ราบ ได้แก่ บริเวณอำเภอศรีนคร สวรรคโลก ศรีสำโรง เมืองสุโขทัย คีรีมาศ กงไกรลาศ บ้านคานลานหอย และพื้นที่บางส่วนทางตอนใต้ของอำเภอศรีสำราญ

1 คุมทที่ 3 ในหัวข้อ เกณฑ์ในการตัดสินใจเรื่องศัพท์ หน้า 29

2 คุมทที่ 4 หน้า 64 - 123

3 คุมทที่ 5 หน้า 125

4 คุมทที่ 5 หน้า 155

ภาษาไทยถิ่นอีสานในจังหวัดสุโขทัยมีพูดกันอยู่บ้างในบริเวณตำบลหาคเสี้ยว อำเภอศรีสำราญ และตำบลคลองมะพลับ อำเภอศรีนคร หมู่บ้านที่พูดภาษาไทยถิ่นอีสานส่วนใหญ่ประชากรจะอพยพมาจากที่อื่น ๆ เช่นประเทศลาว หรือมาจากจังหวัดทางภาคอีสานของประเทศไทย เช่น จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุตรธานี และจังหวัดสกลนคร เป็นต้น¹

บริเวณพื้นที่ที่เป็นภูเขาทางภาคตะวันตกของจังหวัด ไก่แก้ว บางส่วนของตำบลบ้านแก่ง อำเภอศรีสำราญ บริเวณอำเภอทุ่งเสลี่ยมเกือบทั้งอำเภอ และบางส่วนของตำบลลิ้นจี่ อำเภอบ้านด่านลานหอย พุคภาษาไทยถิ่นเหนือเป็นส่วนใหญ่ ส่วนบริเวณพื้นที่ที่เป็นภูเขาทางภาคเหนือของจังหวัด ซึ่งไต่แกตำบลแม่สำ แม่สิน บ้านตึก ป่าจิว และคงคูน มีความแตกต่างของการใช้ภาษาอยู่มาก หมู่บ้านบางหมู่บ้านใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาเดียว บางหมู่บ้านใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือภาษาเดียว บางหมู่บ้านใช้ทั้งภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นเหนือ แต่หมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านที่ผู้วิจัยไม่สามารถตัดสินว่าพูดภาษาอะไรได้ เพราะมีการใช้ศัพท์ของภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ปะปนกันมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ปรากฏในแผนที่ภาษาของจังหวัดสุโขทัย มีข้อน่าสังเกตอยู่หลายประการดังนี้

1. จากแผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่าง ๆ ในจังหวัดสุโขทัย² จะเห็นความแตกต่างของการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือระดับต่าง ๆ ในอำเภอทุ่งเสลี่ยม ไก่แก้ว ภาษาไทยถิ่นเหนือระดับที่หนึ่ง ภาษาไทยถิ่นเหนือระดับที่สอง และภาษาไทยถิ่นเหนือระดับที่สาม สิ่งที่น่าสังเกตคือหมู่บ้านที่อยู่ติดกับอำเภอเงิน จังหวัดสุโขทัย จะเป็นหมู่บ้านที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือระดับที่สาม ซึ่งมีอัตราส่วนการใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือศัพท์เดียวแทนหน่วยอรรถทั้งหมดอยู่ในระดับต่ำที่สุด³ ในขณะที่หมู่บ้านที่อยู่ลึกเข้าไปในบริเวณตอนกลางของจังหวัดสุโขทัยพูดภาษาไทยถิ่นเหนือระดับที่หนึ่ง ซึ่งมีอัตราส่วนการใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือศัพท์เดียวแทนหน่วยอรรถอยู่ในระดับสูงที่สุด ส่วนหมู่บ้านที่อยู่กลางระหว่างหมู่บ้านทั้งสองพวกนี้ จะพูดภาษาไทยถิ่นเหนือ

¹ ข้อมูลนี้ได้จากแบบสอบถามส่วนที่หนึ่งของหมู่บ้านที่พูดภาษาไทยถิ่นอีสานในจังหวัดสุโขทัย

² คุมทที่ 5 หน้า 155

³ คุมทที่ 5 ในหัวข้อ เกณฑ์ในการตัดสินว่าหมู่บ้านใดพูดภาษาอะไร ข้อ ก.

ระดับที่สอง ซึ่งมีอัตราส่วนการใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือศัพท์เดี่ยวแทนหน่วยยรรยงอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อใดที่พิจารณาข้อมูลโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่งผู้วิจัยพบว่า ศัพท์ภาษาไทยถิ่นอื่นที่เข้ามาปะปนกับศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือในบริเวณดังกล่าวก็คือ ศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง เป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า เหตุใดหมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอทุ่งเสลี่ยมจึงมีระดับการใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือแตกต่างกันดังที่กล่าวไปแล้ว จากแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลส่วนหนึ่งทำให้ผู้วิจัยทราบว่า คนที่อาศัยอยู่ในอำเภอทุ่งเสลี่ยมส่วนใหญ่อพยพมาจากอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยจึงได้ตั้งข้อสันนิษฐานขึ้นมาสองข้อ ข้อสันนิษฐานข้อแรกคือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอทุ่งเสลี่ยมเป็นผู้ที่อพยพมาจากอำเภอเถินรุ่นแรก กลุ่มที่อพยพต่อมาจะอยู่ถัดไปเรื่อย ๆ ทางทิศตะวันตก และกลุ่มที่อยู่บริเวณภูเขาทางทิศตะวันตกของอำเภอทุ่งเสลี่ยมเป็นกลุ่มที่เพิ่งอพยพเข้าไปเมื่อไม่นานมานี้ ข้อสันนิษฐานอีกข้อหนึ่งก็คือ ภาษาที่ใช้ในอำเภอเถินแต่เดิมคงเป็นภาษาไทยถิ่นเหนือเพียงภาษาเดียว ต่อมาได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยถิ่นกลางมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากการคมนาคมสะดวกขึ้น หากข้อสันนิษฐานทั้งสองข้อนี้เป็นจริง ก็จะสามารถอธิบายถึงสาเหตุที่มีการใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือระดับต่าง ๆ ในอำเภอทุ่งเสลี่ยมได้ ทั้งนี้การที่จะทราบได้ว่าข้อสันนิษฐานทั้งสองนี้เป็นจริงหรือไม่ จำเป็นต้องศึกษาความเป็นมาของการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่ใช้พูดกันในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยละเอียด

2. ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ ทำไมอำเภอทุ่งเสลี่ยมซึ่งอยู่ต่ำกว่าอำเภอศรีสัชนาลัยจึงใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือภาษาเดียวเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่อำเภอศรีสัชนาลัยซึ่งอยู่คอนไปทางภาคเหนือมากกว่ากลับมีความแตกต่างของการใช้ภาษามากกว่า ในกรณีนี้ผู้วิจัยคิดว่าอาจเป็นเพราะอำเภอทุ่งเสลี่ยมเป็นอำเภอที่ติดต่อกับอำเภออื่นไคยาก เส้นทางคมนาคมที่จะติดต่อกับอำเภออื่นมีเพียงเส้นทางเดียวคือทางรถยนต์จากอำเภอสวรรคโลกไปจังหวัดลำปาง ซึ่งจากคำบอกเล่าของพัฒนากรทำให้ทราบว่าถนนสายนี้มีสภาพไม่ดีเท่าไรนัก ผู้คนจึงไม่ค่อยเดินทางเข้าออกอำเภอทุ่งเสลี่ยมมากนัก ทำให้การปะปนของภาษามีน้อยในทางตรงกันข้ามอำเภอศรีสัชนาลัยมีเส้นทางการคมนาคมที่สำคัญคือถนนจากอำเภอสวรรคโลกไปจังหวัดแพร่ ซึ่งสามารถเดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ได้ เส้นทางรถยนต์สายนี้มีคนใช้มาก นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำสายสำคัญคือแม่น้ำยมไหลผ่านอำเภอศรีสัชนาลัยด้วย จึงทำให้อำเภอศรีสัชนาลัยมีความเจริญมากกว่าอำเภอทุ่งเสลี่ยม การอพยพโยกย้ายของประชากรในบริเวณอำเภอศรีสัชนาลัยจึงมีอยู่เสมอ ๆ ทำให้การใช้ภาษาปะปนกันมากกว่าในบริเวณอำเภอทุ่งเสลี่ยม

3. ข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งจากแผนที่ภาษาของจังหวัดสุโขทัยก็คือ ในจังหวัดสุโขทัยมีส่วนหนึ่งของแนวแบ่งเขตภาษา¹ระหว่างภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยถิ่นกลางปรากฏอยู่ 2 บริเวณ แนวแบ่งเขตภาษาทั้งสองบริเวณนี้มีลักษณะที่แตกต่างกัน แนวแบ่งเขตบริเวณแรกอยู่ระหว่างอำเภอทุ่งเสลี่ยมและอำเภอสรีสำโรง จากแผนที่ภาษาจังหวัดสุโขทัยจะเห็นได้ว่า ในอำเภอทุ่งเสลี่ยมมีภาษาไทยถิ่นเหนือเกือบทั้งหมด ส่วนตั้งแต่อำเภอสรีสำโรงลงมาจะมีภาษาไทยถิ่นกลางเป็นส่วนใหญ่ แนวแบ่งเขตในบริเวณนี้จึงเป็นแนวแบ่งเขตที่แสดงรอยต่อของบริเวณ 2 บริเวณที่ใช้ภาษาไทยถิ่น 2 ภาษาแตกต่างกันโดยฉับพลัน (abrupt transition) กล่าวคือฟากหนึ่งของรอยต่อจะใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ และอีกฟากหนึ่งของรอยต่อจะใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง ส่วนแนวแบ่งเขตอีกบริเวณหนึ่งเป็นแนวแบ่งเขตที่แสดงรอยต่อของบริเวณ 2 บริเวณที่ใช้ภาษาไทยถิ่น 2 ภาษาแตกต่างกันเช่นเดียวกัน แต่เป็นความแตกต่างที่ค่อยเป็นค่อยไป (gradual transition) คือจะมีการใช้ภาษาปะปนกันอยู่ระหว่างภาษาไทยถิ่นทั้งสองในบริเวณที่เป็นรอยต่อ แนวแบ่งเขตบริเวณที่สองนี้อยู่ทางตอนเหนือของอำเภอสรีสำโรง ได้แก่ ตำบลบ้านแก่ง ป่าจิว หาดเสี้ยว กงกช บ้านตึก แม่สำ และแม่สิน ในบริเวณเหล่านี้มีการใช้ภาษาปะปนกันระหว่างภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยถิ่นกลาง และเหนือบริเวณแนวแบ่งเขตนี้ขึ้นไปเป็นบริเวณจังหวัดแพร่ซึ่งคาดว่ามีการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือเพียงภาษาเดียว ส่วนใต้บริเวณแนวแบ่งเขตนี้ลงมาเป็นบริเวณที่พูดภาษาไทยถิ่นกลาง (ยกเว้นอำเภอทุ่งเสลี่ยม)

4. จากผลการวิจัยปรากฏว่ามีภาษาชนกลุ่มน้อยเพียงจุดเดียว คือภาษากะเหรี่ยง แต่ผู้วิจัยคิดว่าในจังหวัดสุโขทัยน่าจะมีภาษาชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ อีกซึ่งได้แก่ ภาษาแมว เย้า เป็นต้น แต่ที่ไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมากอาจเป็นเพราะหุบมานของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นอาจตั้งอยู่ในป่าเขาลึก การคมนาคมติดต่อไม่สะดวก ทำให้ลำบากในการส่งแบบสอบถามไปยังผู้ใหญ่บ้านและจากผู้ใหญ่บ้านกลับคืนมายังผู้วิจัย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การวิจัยที่สรุปผลจากข้อมูลทางภาษาโดยเฉพาะการใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเช่นในการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการศึกษารายภาษาในบริเวณพื้นที่ที่เป็นที่ราบมีการคมนาคมสะดวกมากกว่าที่จะนำไปใช้ศึกษาภาษาชนกลุ่มน้อยที่พุกกันตามป่าเขาลึก ๆ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาโดยใช้การสอบถามชื่อภาษาจากมิชชันนารี พัดนากร

¹ ดูว่านนิยามหน้า ๑

หรือผู้สอนเกี่ยวกับภาษาชนกลุ่มน้อย เช่น เกี่ยวกับที่ใช้ในการทำหน้าที่ภาษาในประเทศไทย 2520 นั้นเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้ใครรายละเอียดเกี่ยวกับภาษาชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นได้

5. เมื่อนำข้อมูลที่ไต่จากผลการวิจัยกับข้อมูลที่เกี่ยวกับภาษาที่ไต่จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นส่วนที่หนึ่ง¹ มาเปรียบเทียบกันแล้ว ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลส่วนใหญ่ตรงกัน เช่น ภาษาไทยถิ่นกลางเป็นภาษาที่ใช้พูดกันมากที่สุดคือเกือบทั่วทั้งจังหวัดยกเว้นบริเวณตอนเหนือของจังหวัดภาษาไทยถิ่นเหนือพูดที่บริเวณอำเภอทุ่งเสลี่ยมและบางตำบลของอำเภอศรีสัชนาลัย เป็นต้น แตกต่างจากการวิจัยทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับภาษาบางอย่างเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการใช้ภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือปะปนกันในบริเวณตอนเหนือของอำเภอศรีสัชนาลัย เป็นต้น แม้ว่าข้อมูลจากการวิจัยกับข้อมูลที่ไต่จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจะตรงกันเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้วิจัยยังคงคิดว่าการศึกษาภาษาไทยถิ่นเพื่อทำหน้าที่ภาษา การนำเอาวิธีการทางภาษาศาสตร์เข้ามาใช้ในการวิจัยเป็นสิ่งที่ดีที่น่าจะทำมากกว่าการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว เพราะจะทำให้ได้ผลสรุปที่ถูกต้องและมีเหตุผลมากกว่า

ปัญหาในการวิจัยและขอเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหา

1. ในการวิจัยทางภูมิศาสตร์ภาษาดั้งเดิม ชื่อหมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอล้วนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการวิจัย ในการวิจัยเรื่อง ภูมิศาสตร์ภาษาจังหวัดสุโขทัย นี้ มีปัญหาเกี่ยวกับรายชื่อหมู่บ้านเกิดขึ้น เนื่องจากรายชื่อหมู่บ้านที่ได้รับจากพัฒนากรกับชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏในแบบสอบถามแตกต่างกันอยู่จำนวนไม่น้อย ทำให้เกิดการสับสนในการจัดข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าอาจมีสาเหตุมาจากการที่หมู่บ้าน 2 หมู่บ้านเคยเป็นหมู่บ้านเดียวกันมาก่อน แต่ต่อมาถูกแยกออกจากกัน หรืออาจเกิดจากการเปลี่ยนชื่อของหมู่บ้านก็เป็นได้ ผู้วิจัยได้แก้ไขปัญหานี้โดยตรวจสอบรายชื่อหมู่บ้านที่ไต่จากแบบสอบถามซึ่งไม่ตรงกับรายชื่อที่มีอยู่นั้นกับพัฒนากรอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้ปัญหานี้ในเรื่องความสับสนของรายชื่อหมู่บ้านหมดไปเป็นที่สุด

2. ปัญหาเกี่ยวกับแบบสอบถามผู้วิจัยพบว่าแบบสอบถามส่วนที่หนึ่งนั้นผู้ตอบแบบสอบถามมักไม่ค่อยให้ความสนใจที่จะตอบ หรือตอบไม่ครบ ซึ่งอาจเป็นเพราะการตอบต้องใช้วิธีเขียนคำตอบลงไปซึ่งเป็นการยากกว่าการกาเครื่องหมาย เช่นเดียวกับแบบสอบถามส่วนที่สอง สำหรับแบบสอบถามส่วนที่สองก็มีปัญหาอยู่บ้างคือ มีหน่วยอรรถหลายหน่วยอรรถที่มีการแทนที่ด้วยศัพท์มากกว่า 4 ศัพท์ทั้งยังมีรูปแปรของศัพท์จำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยมิได้คาดคิดไว้ล่วงหน้า

¹ ดูหัวข้อการเก็บข้อมูลเบื้องต้นส่วนที่หนึ่ง หน้า 18

3. จำนวนแบบสอบถามที่ไ้รับคืนมาในการวิจัยครั้งนี้ยังไม่พอใจนัก ถึงแม้ว่าผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออกไปถึง 2 ครั้ง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะระยะเวลาที่ทำการเก็บข้อมูลนั้นเป็นช่วงเวลาที่มีการประชุมผู้ใหญบ้านของแต่ละอำเภอผ่านไปแล้ว การติดต่อกันระหว่างพัฒนากรและผู้ใหญบ้านจึงทำได้ไม่ทั่วถึงนัก อีกประการหนึ่งพัฒนากรแต่ละอำเภอต่างก็มีงานประจำที่ต้องทำอยู่แล้วจึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยคิดว่าสาเหตุของปัญหานี้ก็คือ ผู้วิจัยได้มอบหมายงานซึ่งควรจะทำเองให้ผู้อื่นทำ โดยที่คาดหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากผู้อื่นมากเกินไป

4. ปัญหาในการทำแผนที่ แผนที่ที่แสดงบริเวณหรือขอบเขตของจังหวัดสุโขทัย อำเภอ และตำบลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยไ้รับจากอำเภอต่าง ๆ และจากศาลากลางจังหวัด เป็นแผนที่ที่เพียงกะประมาณอย่างคร่าว ๆ มิได้มีมาตราส่วนอย่างถูกต้อง จึงไม่สามารถนำแผนที่เหล่านั้นมาเป็นแผนที่ต้นแบบเพื่อแสดงผลการวิจัยได้ ผู้วิจัยเห็นว่ามีเพียงแผนที่ของกรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1 : 50,000 เท่านั้นที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์แบบกว่าแผนที่อื่น ๆ จึงใช้แผนที่ของกรมแผนที่ทหารนี้เป็นต้นแบบ แต่เนื่องจากต้องใช้แผนที่ระวางต่าง ๆ มาต่อกันเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องขยายขนาดของแผนที่ลงหลายครั้งเพื่อให้ได้ขนาดของแผนที่ที่ต้องการ ดังนั้นจึงเป็นการสิ้นเปลืองมาก ปัญหาเกี่ยวกับการทำแผนที่อีกประการหนึ่งก็คือ การกำหนดจุดตำแหน่งหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านในแผนที่ต้นฉบับ ผู้วิจัยต้องใช้แผนที่ของจังหวัดสุโขทัยทุกฉบับที่มีอยู่มาประกอบกัน เพื่อหาตำแหน่งที่ถูกต้องของหมู่บ้านที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในแผนที่ของกรมแผนที่ทหาร ดังนั้นความคลาดเคลื่อนในเรื่องตำแหน่งของหมู่บ้านจึงย่อมมีอยู่บ้าง แต่ก็จะไม่คลาดเคลื่อนมากจนทำให้ผลของการวิจัยคลาดเคลื่อนไปเลย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีสิ่งที่น่าสนใจที่ศึกษาค้นคว้าต่อจากผลที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้หลายประการ จึงใคร่ขอเสนอแนะไว้ในที่นี้ เพื่อให้ผู้ที่สนใจจะศึกษากฎมิตศาสตร์ภาษาถิ่นได้ศึกษาต่อไป

1. ศึกษาว่าหมู่บ้านที่มีการใช้ภาษาถิ่น 2 ภาษาตามเกณฑ์ขอ ข. (คือในจำนวนหน่วยบรรดที่ทดสอบ 30 หน่วยบรรด มีศัพท์ที่ใช้แทนแต่ละหน่วยบรรดเป็นศัพท์ของสองภาษาถิ่น ภาษาถิ่นละไม่ต่ำกว่า 12 ศัพท์) ในระบบวรรคบุคคัของภาษาไทยถิ่นใดในระหว่าง 2 ภาษาถิ่น หรือมีลักษณะเฉพาะต่างหากออกไป

2. ศึกษาว่าหมู่บ้านที่มีการใช้ภาษาสองและสามภาษาตามเกณฑ์ข้อ ค. และข้อ ง. ตามลำดับ (คือในจำนวนหน่วยบรรดที่ไปทดสอบ 30 หน่วยบรรด มีศัพท์ที่ใช่แทนแต่ละหน่วยบรรดเป็นศัพท์ของสองภาษาถิ่นหรือสามภาษาถิ่นไม่ต่ำกว่า 21 ศัพท์) มีสถานการณ์การใช้ภาษาเป็นอย่างไร

3. บริเวณที่เป็นแนวคอรระหว่างภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยถิ่นกลางในอำเภอศรีสันตาลัย โดยเฉพาะหมู่บ้านที่เป็นปัญหา ซึ่งไม่สามารถตัดสินใจด้วยวิธีการทดสอบโดยใช้รายการคำศัพท์ เป็นบริเวณที่น่าศึกษาให้ละเอียดในเรื่องสถานการณ์การใช้ภาษาเช่นเดียวกัน

4. แนวแบ่งเขตภาษาระหว่างภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยถิ่นกลางที่ปรากฏในแผนที่ภาษาจังหวัดสุโขทัยนี้ เป็นเพียงแนวแบ่งเขตภาษาเพียงส่วนเดียวเท่านั้น ถ้าได้มีการศึกษาและทำแผนที่ภาษาเช่นเดียวกันนี้ในบริเวณจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดลำปาง จังหวัดตาก จังหวัดแพร่ และจังหวัดอุตรดิตถ์แล้ว อาจทำให้พบแนวแบ่งเขตภาษาระหว่างภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นกลางตลอดทั้งแนวเลยก็เป็นได้.